

Oponentský posudek
na disertační práci JUDr. Jana Wintra, Obecné a odvětvové principy současného českého práva.

1. Paradigma, dle něhož základní prvek struktury práva není tvořen toliko právní normou, nýbrž i právním principem, se rodilo po druhé světové války v koncepcích řady právních myslitelů (Esser a další). Jeho akceptace je pak spjata s jmény Dworkin, v kontinentální Evropě Alexy. Reflexe této změny v náhledu na základní stavební kategorie právního myšlení intenzivněji probíhá v české právní teorii od roku 1999 (Právní principy. Vydavatelství 999, Praha 1999), za součást této reflexu, a to v pozitivním slova smyslu, považují i posuzovanou disertační práci.
2. Disertace kolegy Wintra obsahuje kvalifikovaný nástin přínosu relevantních právních teoretiků evropsko-kontinentální (Coing, Esser, Bydlínský, Alexy, a další) i anglosaské (Hart, Dworkin a další) provenience, jež v období předchozích padesáti let formulovali koncepcie právních principů. Obsahuje dále i rekapitulaci průběhu tohoto myšlenkového směřování v českém právním myšlení (Knapp, Boguszak, Kühn, a další). Část rekapitulační je pak následována částí analytickou, v níž autor hledá zobecnění důvodů současné aktuality problematiky právních principů. Kromě spojení kategorie právních principů s argumentací ve prospěch přirozenoprávního – Dworkin, v českém filosofickém myšlení Znoj – (resp. nepozitivistického – Alexy) chápání práva, poukazuje i na roli právních principů při utváření pojmové (dogmatické) a hodnotové konzistentnosti práva, jakož i zajišťování úplnosti práva (Bydlínský, Larenz, Hurdík a další). Ve svých úvahách postupuje nutně disertant k hledání dilematu kognitivistického, resp. decisionistického vymezení právního principu. V rámci třídění, uspořádání stanovisek řady autorů, by snad jasnější odlišení i výraznější prezentaci vlastního názoru umožnilo vytyčení přesných klasifikačních znaků. Mezi tyto řadím objasnění významů pojmů, použijí-li překlad německé právní terminologie, normy, principu a pravidla, a tímto objasnění deontické podstaty kategorie principu (příčemž jinou je pak otázka jeho přímé aplikovatelnosti), dále odlišení kognitivistického přístupu vymezení právního principu jeho logickými vlastnostmi (vlastností poměřování, jakož i vlastností být objektem příkazu k optimalizaci), anebo klasickým vymezením spojujícím prvky kognitivní a decizní, jež vymezují princip nejen stupněm obecnosti a abstrakce, nýbrž i vazbou s konstitutivními hodnotami systému (příčemž kognitivním problémem, a to zejména v měnicím se společenském prostředí, postrádajícím pevný hodnotově-kulturní konsensus) je jejich poznání u principů nepsaných. Toliko na okraj poukazu konstatujícího navázání recenzentova přístupu k problematice právních principů na koncepci Alexyho (s. 68) poznamenávám, že skutečností je právě opak (P.Holländer, Nástin filosofie práva. Praha 2003, s. 55: „Dobře si uvědomuji atraktivnost myšlenky, jež by nám umožnila zbavit se plausibility diskusí o vymezení okruhu právních principů z hlediska jejich obsahu, a jež by nám nabídla za tímto účelem spolehlivou formální proceduru (dle níž právním principem je pouze ta právní norma, jejíž aplikace je výsledkem poměřování a nikoli výsledkem postupu ‚vše nebo nic‘). Předchozí úvahy mně však vedou k odmítnutí odlišování principů a norem znaky logickými, k odmítnutí jejich vymezování zvláštností logické syntaxe, a k návratu k jejich tradičnímu chápání.“; k neúplnosti „příkazu k optimalizaci“ viz pak P.Holländer, Zásada proporcionality: variabilita její struktury? In: České právní myšlení a logika – minulost a perspektivy. II. Red. K. Brzobohatá, Brno 2004). Úvahy, týkající se role právních principů ve vědeckém právním myšlení a v jeho rámci při postihu podstaty, smyslu a účelu práva cestou jeho redukce na množinu právních principů, považují za další důležitou součást disertantovy analýzy. Následující popis právních principů, vážících se k jednotlivým odvětvím práva, pak nabízí nejen řadu

uspořádaných poznatků, nýbrž i podnětů k přemýšlení. Tak např. ústavní princip „vše je dovoleno, co není výslovně zakázáno“ (s. 120), obsažený v čl. 2 odst. 4 Ústavy a čl. 2 odst. 3 Listiny, v nauce německé konstitucionalistky považován za samostatné základní právo (allgemeine Handlungsfreiheit), je v judikatuře Ústavního soudu České republiky nahlížen poněkud odlišně (viz Pl. ÚS 12/94, III. ÚS 31/97, III. ÚS 593/99, III. ÚS 150/03).

3. Disertační práci JUDr. Wintra hodnotím pozitivně, a to zejména z toho důvodu, že v ní autor osvědčil přehled v relevantní odborné literatuře, schopnost vědecky pracovat, třdit, uspořádat analyzovanou materii a kriticky ji hodnotit. V obecné poloze upozorňuji disertanta na potřebu snahy o výraznější formulování vlastních tezí, z pohledu tématu práce, na poněkud izolované zkoumání právních principů a na absenci toho, co je dnes v této souvislosti považováno jako problém klíčový (resp. jeden z klíčových), a to zkoumání kolize principů. Pozitivní hodnocení oponované práce ústí do doporučení udělit JUDr. Wintrovi, a to po úspěšné obhajobě předložené práce, vědecký titul Ph.D. v oboru teorie práva.

V Brně, dne 2. března 2006

Prof. JUD. Pavel Holländer, DrSc.